

Oslo, 30. november 2023

Innspill til Regjeringens arbeid med «Ny nasjonal digitaliseringsstrategi»

[Tietoevry](#) er et nordisk IT-selskap, resultatet av en fusjon mellom norske Evry og finske Tieto i 2019.

Våre 24 000 eksperter globalt som er spesialisert innen sky, data og programvare, og betjener tusenvis av kunder innen næringsliv og offentlig sektor i mer enn 90 land, blant annet Norge. Tietoevrys årlige omsetning er på rundt 3 milliarder euro og selskapet er børsnotert på NASDAQ i Helsinki og Stockholm, i tillegg til Oslo Børs.

For Tietoevry er det helt vesentlig å ha en løpende og åpen dialog med myndighetene, både gjennom det offentlige ordskiftet og i kraft av vår rolle som leverandør av samfunnskritisk infrastruktur og tilbyder av løsninger og tjenester til offentlig sektor. Derfor setter vi også pris på regjeringens initiativ knyttet til arbeidet med den nye, nasjonale digitaliseringsstrategien og de gjennomførte innspillsmøtene i høst. Der har blant annet representanter fra Tietoevry Data Services allerede fått mulighet til å formidle noen av innspillene nedenfor.

Mange sektorer vil ha store utfordringer med hensyn til den demografiske utviklingen i årene som kommer, og spesielt gjelder dette helse og omsorg. Vi har derfor viet denne sektoren spesielt fokus i dette innspillet, sammen med punkter som dekker behovet for samarbeid mellom offentlig og privat sektor, nordisk samarbeid, harmonisering av lover og reguleringer, samt data og utviklingen av AI.

Innspill

Drivkrefter og utviklingstrekk innen helse som vil påvirke samfunnet generelt, og som strategien bør ta høyde for:

- Flere eldre skaper press på helse- og pleietjenester. Mangelen på helsepersonell i kombinasjon med ambisjonen om at helsehjelp skal gis nært hjemmet, krever nytenkning rundt hvordan vi leverer helsetjenester i fremtiden.
- Samtidig som helsesektoren henger etter andre sektorer i digitaliseringsløpet (se for eksempel Riksrevisjonens nylige evaluering), øker innbyggernes forventninger til sektoren generelt, og til digitale tjenester spesielt.

- En komplisert og fragmentert helsetjeneste kompliseres ytterligere av et stort og fragmentert regelverk når det gjelder håndtering av helsedata til ulike formål.
- Mangelen på flyt av data og tilgang på informasjon fra eksterne helseaktører, samt løsninger som ikke snakker sammen gjør det vanskelig å utforme et helhetlig pasientforløp.
- Flere feilslåtte gigantprosjekter de siste årene kan lære oss noe om manglende fokus på implementering og endringsledelse. Implementering av ny teknologi åpner ofte opp for nye måter å jobbe på og bør være et verktøy i tjenesteinnovasjon, ikke bare et mål i seg selv.

Hvilke er de viktigste mulighetene og utfordringene digitaliseringen fører med seg innen helse?

Et digitalt løft, særlig innen primærhelsetjenesten, kan potensielt avlaste helsepersonellet betydelig. Paradoksalt nok ser vi ofte at det motsatte skjer i dag; digitalisering fører for eksempel med seg økt dokumentasjonskrav som stjeler tid fra pasientrettet arbeid.

Utviklingen her må snus. Digitalisering og nye teknologiske løsninger må frigjøre mer tid til pasienten og binde opp mindre tid foran skjermen.

Hvordan kan myndighetene bidra til å løse disse utfordringene i helsesektoren gjennom den kommende strategien?

På et overordnet nivå foreslår vi at strategien bør ta initiativ til et sett digitale rettigheter i det 21. århundre for alle innbyggere i Norge. Disse bør blant annet omfatte retten til enkel tilgang til egne data, råderett over bruk, og mulighet til å overføre data mellom tjenesteytere.

- Dagens lover og regler tolkes ofte ulikt av forskjellige aktører og Datatilsynet. En gjennomgang og en harmonisering, både innen helsesektoren og på tvers av sektorer, ville bidra til en mer effektiv og forutsigbar digitalisering og god bruk av data på tvers av sektorer.
- Ambisjoner om økt digitalisering må følges av investeringer og Staten må ta en større rolle for å sørge for tilstrekkelig prioritering og investering i moderne teknologi, særlig i kommunal sektor. Helseteknologiordningen er en god start, men det bør ikke stoppe der.
- Leverandørmarkedet er og bør være en viktig samarbeidspartner for det offentlige i digitaliseringen av helsesektoren. Private aktører er en viktig ressurs med mye kompetanse som bør brukes, utfordres og belønnes for å utvikle nye løsninger, fremfor at det offentlige gjør denne jobben selv. Kommuniser tydelige prioriteringer og still krav til god samhandling.
- Offentlig sektor må i større grad enn i dag se på data som en verdifull ressurs – og legge til rette for leting, produksjon, foredling, verdiøkning og videresalg. Resultatet vil være en mer proaktiv helsetjeneste hvor en større andel av ressursene brukes forebyggende og til å behandle sykdom tidlig og på et mindre ressurskrevende stadium.
- Vi ønsker oss en mer offensiv plan for bruk av data i kunnskapsinnhenting, planlegging og tjenesteinnovasjon. Innovasjon, næringsutvikling og forskning må stimuleres og støttes, blant annet ved å sikre god kvalitet i åpne og tilgjengelige data. Vi ønsker oss åpne datamodeller og «API & AI First» - for å understøtte at data lever lenger enn applikasjon og prosess.
- Vi mener myndighetene må ha fokus på infrastruktur og standarder som legger til rette for et økosystem av eksisterende og nye løsninger, basert på prinsippet om interoperabilitet. I

standardiseringsarbeidet bør det også i større grad enn i dag være et mål at Norge innfører og etterlever internasjonale standarder.

- Helse og omsorg må jobbe vesentlig mer bevisst med endringsledelse, prosessoptimalisering, gevinstrealisering, understøtte av sekundærbruk av data, semantisk interoperabilitet, og forenkling.
- Det må sikres en digital infrastruktur og utdanningskapasitet som er tilpasset fremtidens behov, inkludert digitalt kompetent helsepersonell.

Utvikling av lokal AI og deling av data i Norden

Utviklingen av kunstig intelligens har gjort kvantesprang det siste året, og det er ingenting som tyder på at det kommer til å gå saktere i overskuelig fremtid. I et globalt utviklingsløp er det det naturlig at det er de store internasjonale tek-gigantene som dominerer den tekniske utviklingen, som for eksempel Google og Microsoft.

Å bygge på teknologi som allerede er utviklet og stadig forbedres er hensiktsmessig for oss alle. Samtidig må Norge som nasjon sikre egne interesser og ta ansvar for at vi implementerer digitale, AI-baserte løsninger som tar hensyn til lover og reguleringer, lokale rammebetingelser og egenart – og som på sikt bidrar til å sikre og å styrke den tilliten som er avgjørende for at det norske samfunnet skal fungere og utvikle seg til beste for alle.

For å stå sterkere i møte med internasjonale IT-giganter, bør vi søke sammen med våre nordiske naboer som deler våre verdier, behov og prioriteringer.

Dette betyr blant annet at vi trenger løsninger som benytter AI som er trent på nasjonale og nordiske data. Vi har ikke nok data i Norge til å bygge solide nok modeller, og vi har dårlig tid i et konkurranseperspektiv. Derfor mener vi at myndighetene i enda større grad må bidra til å legge til rette for dette nordiske samarbeidet og denne delingen, både politisk og regulatorisk.

Dette behovet gjelder ikke bare innen utviklingen av AI, men er minst like viktig på områder som standardisering, kvalitet og fluiditet – altså å frigjøre data som i dag er fanget i lukkede løsninger og i databaser.

I praksis ville dette gitt store gevinster i forhold til for eksempel forskning og helse, og vil styrke evnen til å bekjempe alvorlig kriminalitet som hvitvasking og arbeidslivskriminalitet på tvers av Norden.

Eksport av løsninger, produkter og tjenester

I forlengelsen av et velfungerende, nordisk samarbeid, fasilitert av myndighetene sammen med privat næringsliv, er det naturlig å se for seg utviklingen av produkter og løsninger for eksportmarkedet, som er unike nok til at de kan konkurrere med de store tek-aktørene som i dag dominerer en rekke felt innen IT, også AI.

Skal Norge bli en verdensledende nasjon innen AI-utvikling, AI-eksport og AI-adopsjon, må det investeres – og samarbeides.

Underskudd på digital arbeidskraft

Offentlig sektor må også i større grad enn tidligere stille seg interessert i, og åpne for bruk av digital ekspertise fra andre land, og spesielt land innenfor EU. Dette for å møte et forventet kompetanse- og kapasitetsgap de kommende årene. Konkret anbefales det at offentlige myndigheter setter det forventede gapet på dagsorden og utreder en plan for hvordan møte et kapasitetsunderskudd på digital arbeidskraft i fremtiden. I tillegg anbefales det å motivere de ulike departementer å endre innkjøpspraksis som i større grad både motiverer til,

og åpner for, bruk av kompetanse/kapasitet utenfor Norges grenser, naturligvis innenfor gjeldende lovgivning ifht personvern, datasikkerhet og liknende forhold.

Hvem gjør hva?

Vår erfaring med den gjeldende digitaliseringsstrategien er at vi ikke har lyktes godt nok i å etablere en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom offentlig og privat sektor.

På tross av at det står eksplisitt i strategien at det offentlige ikke skal utvikle tjenester som det private allerede tilbyr, ser vi dessverre at dette skjer; de samme løsningene utvikles flere ganger, men i forskjellige virksomheter og i forskjellige sektorer. I konkrete tilfeller opplever vi også at konkurrerende, offentlige virksomheter underbyr oss med priser vi ikke er i stand til å møte, og indirekte hindrer videre konkurransedrevet innovasjon rundt en løsning eller innen et felt.

Den gjeldende digitaliseringsstrategien har en god intensjon på dette området – som vi håper den neste bidrar til å realisere.

Med vennlig hilsen
Tietoenvy Norge

Gry Arnesen, leder for Tietoenvy Data Services
Frank Rodahl, leder for Tietoenvy Care Norge
Kåre Nygård, leder for Tietoenvy Create Norge
Evi Seljevoll, leder for Tietoenvy Tech Services Norge